

Reginald Horsman, *The New Republic. The United States of America 1789–1815*, The Longman History of America, Longman, Harlow m fl 2000. 275 s.

Reginald Horsmans bok om den unga amerikanska republiken 1789–1815 är tänkt att ingå i en tiovolymsserie om USA:s historia från förkolonial tid till i dag. I skrivande stund har endast denna volym utkommit, men intentionen är att låta framstående specialister skriva vetenskapligt grundade synteser, som kombinerar politisk historia med vad redaktören kallar socio-kulturell historia.

Reginald Horsman är engelsman, men sedan flera decennier verksam i USA. Han har skrivit ett dussintal böcker och ett otal artiklar om amerikansk 1700- och 1800-talshistoria, bland annat utförligt om slaveriet och om rasfrågor. Redaktörens ambition, att ge utrymme åt både brittiska och amerikanska experter för att således korsbefrukta två forskarmiljöer, har därför blivit väl tillfredsställd i detta fall.

Horsmans presentation är huvudsakligen kronologisk. Särskilda tematiska kapitel centreras kring demografi och ekonomi, den geografiska expansionen och slaveriet, men trots detta ligger tonvikten ändå på en ganska traditionell politisk historia. Det är också endast ur den senare synvinkeln som ursprungsbefolkningen, som knappast kan lämnas utanför en modern amerikansk historiebok, behandlas. Men även i ett politiskt perspektiv berörs flera spännande frågor som gärna hade kunnat utvecklas. Liksom slavar och fria svarta kunde leva sida vid sida i många amerikanska stater var inställningen till indianerna ambivalent. Det framgår att både briter och amerikaner i många fall betraktade indianstammarna som legitima parter att sluta avtal med, vilket dock inte hindrade att man ju ignorerade deras intressen i de flesta andra sammanhang. Här hade funnits utrymme att resonera om en legalistisk kontra en ekonomisk rationalitet. Detta växelspel mellan högstämmd och helt säkert ärligt omfattad idealism å ena sidan och en mer krass realpolitik å den andra, tycks vara ett genomgående drag även i USA:s tidiga historia. Horsman snuddar flera gånger vid denna problematik men diskuterar den egentligen aldrig.

Bokens startpunkt är året då den amerikanska konstitutionen trädde i kraft. Horsman ger talrika exempel från politisk och administrativ praktik, men den oinvidge får ingen riktigt systematisk bild av det republikanska systemets uppbyggnad. Detta och att boken alltså inte fullt ut integrerar de politiska och de sociokulturella aspekterna får ändå mest uppfattas som en brist i relation till utgivarens ambitioner. Den är nämligen högst läsvärd av andra orsaker.

Två drag är framträdande i Horsmans skildring: den amerikanska självbildens starkt revolutionära prägel och den intima kopplingen mellan amerikansk och europeisk politik under epoken. Revolutions- och Napoleonkrigen var i hög grad bestämmande för amerikansk utrikespolitik och därmed indirekt men ytterst påtagligt även för inrikespolitiken.

Inställningen till revolutionstidens Europa var kluven. I den franska republikens försök att skapa en ny politisk ordning såg flera en efterföljare och naturlig allianspartner till USA. Samtidigt förfärades man här liksom på andra håll över den riktning revolutionen kom att ta. I gengäld hade inte minst George Washington förordat en utrikespolitik som skulle befördra ekonomiska fördelar utan hänsyn till andra länders politik. Storbritannien var därtill avgjort viktigare som handelsekonomisk partner, men det var många som hade svårt att fördrå utbyte med den tidigare kolonialmakten. Samma vacklande mellan idealism och materialism formade också det amerikanska partiväsendet. Oavsett politisk schattering ville alla framställa sig själva som de rätta förvaltarna av det revolutionära arvet, och detta är en viktig grund till att USA:s politiska fält inte går att dela in i Europas traditionella höger-vänster-skala.

Den amerikanska revolutionen 1763–1789 kommer att behandlas i en särskild volym i serien, vilket gör att man här landar så att säga mitt i historien. Under den unga republikens dagar var det revolutionära arvet högst levande och känner man inte till frigörelsekampens historia är det många referenser som går läsaren förbi. Trots detta är det fascinerande att se hur amerikansk politik tycks ha skapat sin egen myt redan från begynnelsen. Även om de naturligtvis är lättare att identifiera i historiens ljus finns det många samtida yttranden där den unga republiken förutspåddes en stor framtid. En stor del av dessa teleologiska prognoser utgick från läsning av den antika historien. I Förenta Staternas folkstyre såg man en motsvarighet till Rom under dess republikanska, okorrumpade guldålder. Många politiska ställningstaganden gjordes först efter att man konsulterat klassikerna, för att se vilka konsekvenser motsvarande beslut fått under antiken. På så sätt blev myten om USA som något lysande och kvalitativt friskare än den fördärvade gamla världen också medskapande till den efterföljande utvecklingen.

En lärdom man kan dra av Horsmans bok är att det kanske mer påtagligt än i många andra fall är nyttigt att studera amerikansk historia för att förstå dess nutida politik. Grundvalarna i det politiska systemet har ju förblivit oförändrade och liksom dåtidens politiker blickade tillbaka till Rom för vägledning, hämtar många av dagens amerikanska politiker inspiration från den unga republikens dagar. För den som vill öka sin kännedom om denna epok ger Horsman en mycket bra introduktion. I en syntes av detta slag ser jag det även som en förtjänst, att den väcker lika många nya frågor som den besvarar.

Jonas Nordin